

הוא נהג לכתוב בתחילת השיעור גירסת חספר לא מוכח כלום שתוא מתוכה דגריסין אמר

אהבה. הלכות מזוזה פ"ו

הזמן גרמא ונשים חייבות כדתן פ"ק דקידושין ופ"כ בקטנים שהגיעו לחינוך עסקין דהא קמי חייבין במזוזה וחייבין לאו לקטנים רמי אלא על מי שמוטל עליו להנכס וז"ל ומחנכין את הקטנים : השוכר בית בח"ל וכו' עד מיד. דרייתא בפרק החללה (מנחות מ"ד) :

יא המשכיר בית לחבירו וכו' עד סוף הפרק. דרייתא דמיתא פ"ק דקידושין (דף ק"ג). וז"ל ולקבוע אוסר וכו'. (שם ק"א) : בעל מיתא מרב שטח מקום מזוזה על מי עליו למכור חפירת מקום המזוזה על מי עליו למכור או על המשכיר ופסע דעל השוכר : **פ"ו א** עשרה תנאים וכו'. מחברתא דהא דאמר רבא :

ב בית שאין בו ארבע אמות וכו'. דרייתא דריש סוכה (דף ח') ומפרש רבינו דהיינו שאין בו כדי לרבע ארבע על ארבע אבל אם יש בו כדי לרבע חייב. והרא"ש חולק על זה וכתב בהלכות מזוזה ד' על ד' אמות מרובעות צעין דצענין אחר לא חייב לדירה : **ג** באכסדרה והוא המקום וכו'. בפרק הקומץ (מנחות ל"ג) אמר רבא דר' רב שילא אמר רב חסדא באכסדרה פטורה מן המזוזה ואף ע"פ שיש לה פלימין מ"ט לחזקין חקרה עבדי כלומר ואפילו יש לה דלתות וכל שאר התנאים : וכן התקרה וכו'. נראה שטעמו מדאמרין בהקומץ אמר רבא חייב מזוזה להו לאכסדרה דבי מר דלית להו פלימין ולית להו מזוזה קסבר חזון חקרה הוא דעבדי. ומפרש רבינו דאכסדרה היינו חקרה שאין לה כתלים אלא עומדת על עמודים מכאן ומכאן : בית

שטח : ואחר שגוללה מניחה בשופרת וכו' :

ז ומכר חמלה וכו'. כן כתב ר"ף ז"ל. ומ"ש ואינו מכרך בשעת כתיבתה וכו' מדאמרין בפרק החללה (שם מ"ב) כל מזה שאין עשייתה גמר מזהם אינו מכרך אלא בשעת גמר מזהם :

ח תלואה במקל וכו'. בהקומץ (שם ל"ב) מיתא דר' יהודה אמר שמואל וברייתא : הניחה אחורי הדלת וכו'. דרייתא שם : חפר במזוזה הפתח וכו'. גם זה שם (ל"ג) אמר ר' יהודה אמר שמואל עשאה כמין נגר פסולה חייב והא כי אחא רב יחא בר יוסף אמר מזוזהא דבי רבי כמין נגר עשויה לא קשית הא דעבידא כסיכתא והא דעבידא כליסחורא. ומפרש רבינו כרש"י דעבידא כסיכתא פסולה דהיינו כיחד שקובעין בחור : העמיק לה וכו'. גם זה שם (ל"ג) דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא דרבא העמיק לה ספח פסולה כלומר והו"ל תעשה ולא מן העשוי : חתך קנה וכו'. גם זה שם דרייתא ומיתא דר' אחא בריה דרבא כלומר משום דהוא ליה תעשה ולא מן העשוי :

ט מזוזה היחיד וכו'. דרייתא פ"ק דיומא (דף י"א). ודעבד פירש הרא"ש ז"ל בשמיעה. ופירש"י פעמים ציבול כל דבר שהוא של רבים אין להטות עליו הרבה שם חסרית יהא כל אחד אומר יעשו חבירי :

י הכל חייבים וכו'. משנה פרק מי שמתו (ברכות י"ז) : נשים ועבדים וקטנים פטורין מק"ש ומן החפצין וחייבים בחפלה ובמזוזה כלומר מפני שהיא מזהם עשה שלא

כשיפתח הקורא לקרות יקרא מראש השיטה לסופה. ואחר שגוללה מניחה בשופרת של קנה או של עץ או של כל דבר ומחבר אותה אל מזוזה הפתח במסמר או חופר במזוזה הפתח ומכנים בה המזוזה : **ז** וקודם שיקבענה במזוזה הפתח מכרך תחלה. ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה. ואינו מכרך יבשעת כתיבתה שקביעתה זו היא המצוה : **ח** תלואה במקל פסולה שאין זו קבועה. הניחה אחרי הדלת לא עשה כלום. חפר במזוזה הפתח והכנים המזוזה כמו נגר והיא [ו] כבריח הקרשים בטבעות פסולה. העמיק לה טפח פסולה. חתך קנה והכנים בו מזוזה ואחר כך חיבר הקנה אל קנים אחרים והעמיד מן הכל מזוזה הפתח פסולה מפני שקדמה קביעת המזוזה לעשיית מזוזה הפתח : **ט** מזוזה היחיד נברקת פעמים בשבוע. ומזוזה רבים פעמים ביובל. שמא נקרעה ממנה אות אחת או נמחקה מפני שהיא קבועה בכתלים מרקבת : **י** הכל חייבין במזוזה אפילו נשים ועבדים. ומחנכים את הקטנים לעשות מזוזה לבתיהם. יהשוכר בית בחוצה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור מן המזוזה ל' יום. אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד :

יא המשכיר בית לחבירו על השוכר להביא מזוזה ולקבוע אותה אפילו היה נותן שכר על קביעתה. מפני שהמזוזה חובת הדר היא ואינה חובת הבית. וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויצא. ואם היה הבית [ו] של בתי הרי זה נוסלה כשיצא :

פרק ששי

השגת הראב"ד

(*) עשרה תנאים כו' עד ויהיו לו דלתות : כתב הראב"ד ז"ל שיהיו לו דלתות לא נאמר אלא משום היכר זיר וכשער שני שני בתים שיש לשייכם ויחא מכאן ומכאן ואין יוכרת ביניהם לשער האמיתי אלא כהיכר זיר שנו ולפיכך אמר לו קבע דשי ברישא עכ"ל :

א עשרה * תנאים יש בבית ואחר כך יתחייב הדר בו לעשות לו מזוזה. ואם חסר תנאי אחד מהן פטור מן המזוזה ואלו הן. שיהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר. ושתהיינה לו שתי מזוזות. ויהיה לו משקוף. ותהיה לו תקרה. ויהיו לו דלתות. ויהיה השער גבוה עשרה טפחים או יותר. ויהיה הבית חול. ויהיה עשוי לדירת אדם. ועשוי לדירת כבוד. ועשוי לדירת קבע : **ב** בית שאין לו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המזוזה. * ואם יש בו כדי לרבע אמות על ארבע אמות בשוה אע"פ שהוא עגול או בעל חמש זוויות ואין צריך לומר שאם היה ארכו יתר על רחבו הואיל ויש בו לרבע אמות על ארבע אמות חייב במזוזה : **ג** באכסדרה והוא המקום שיש לו שלשה כתלים ותקרה אף על פי שיש לה שני פצימין ברוח רביעית פטורה מן המזוזה. מפני שהפצימין להעמיד התקרה הם עשויים ולא משום מזוזות נעשו. וכן התקרה שאין לה כתלים אלא עומדת על עמודים

א טור י"ד כו' רפ"ט סמ"ג עשין שם : ב עיין בחומ' פרק החללה (דף מ"ב) : ג טור כו' רנ"א סמ"ג עשין שם : ד טור כו' רפ"ה סמ"ג עשין שם : ה טור כו' רנ"א : ו טור כו' רפ"ח סמ"ג עשין שם : ז טור כו' רפ"ט סמ"ג עשין שם : ח טור כו' רפ"ה סמ"ג עשין שם : ט טור כו' רפ"ה סמ"ג עשין שם : י טור כו' רפ"ה סמ"ג עשין שם :

הנחות מיימוניות

[ו] וכן פירש"י הא דאמר רב עשאה כמין נגר פסולה ואדרבא יש לקבועה מעומד וכן נראה לרא"ם וכן פסק רבינו שמחה שאין יראה שטעם שלה את הפתח כדאיתא התם ודלא כפירוש רבינו חם שפ"י כמין נגר מעומד ושיש לקבועה מושכב וכן כתב בספר המצות שנהגו כפירוש רש"י וכן פ"י בערוך נגר שמשמשים אחורי הדלת ברוחב וכו' וכתב וי"ט נגר שמשמשים אחורי הדלת באיסקופה תימה לי דבפרק השואל גבי הא דתנא המשכיר בית לחבירו משכיר חייב בדלת ובמנועול ובנגר פירש"י נגר היינו שתוחבין בחור שבאיסקופה והיינו דלא כפירוש דהבא : [ז] אבל תני בתים ששוכרים ישראל מכות' פסק ר"י דפטורין ממזוזה דכתב ביהך ולא בית אחרים כדאמרין גבי פלית שאלה כל שלשים יום פטורה מציצת דכתב כמותך ולא כמות אחרים ואף לאחר שלשים יום אינו חייב אלא מדרבנן שלא יאמרו שלו הוא אבל בית כותי לא אתי למיטעי דקלא אית ליה והא דאמרין מזוזה חובת הדר היא היינו לפטור ישראל בשכותי שוכרו ממנו אבל לחייב ישראל כשדר בבית כותי לא. אך קשה אמאי לא דרשין ביהך ולא בית אחרים ופסקר כששוכר ישראל מישראל כמו דדרשין כמותך ולא כמות אחרים ואם תתקן דחשבינן ליה ביתו דשכירות קניא כמו כן שאלה קניא ע"כ מצאתי. ודעת רבינו המחבר דחייב אפילו בבית כותי כל זמן שהוא בתוכה כדמוכח לשון העמוד : [ח] הקומץ רבה פתחי שימאי פטורין מן המזוזה מאי פתחי שומאי פלגי בה רב רהומי ורבה חד אמר דלית ליה מזוזה וחד אמר דלית להו שקפי וכתב דא"מ דלחומרא עבדינן ואיזה מהם שיהיה חייב במזוזה. אבל בספר המצות כתב רבינו המחבר : * [כתב השור בענין זה כתב הרמב"ם יש בו לרבע ד' על ד' וכו' וא"ל כתב שאינו חייב אלא אם הוא מרובע ד' על ד' :

מגדל עז

וקודם שיקבענו כו' עד זו היא המצוה. בהלכות ר"י אלפס ז"ל : תלואה במקל כו' עד מזוזה הפתח. פרק הקומץ רבא (דף ל"ב) : מזוזות היחיד כו' עד מרקנת. פרק קמא דיומא (דף י"א) : הכל חייבין במזוזה כו' עד לנתיבם. פרק מי שמתו (דף י"א) ופרק קמא דקידושין (דף ל"ב) : השוכר בית בחול לארץ כו' עד מיד. פ"ק דעבודה זרה (דף כ"א) וזמנאות פרק החללה (דף מ"ד) : המשכיר בית לחבירו כו' עד סוף הפרק. פרק קמא דע"ז (דף כ"א) ופרק קמא דמיתא (דף ק"ב) : עשרה תנאים כו' עד ויהיו לו דלתות. פרק הקומץ רבא (דף ל"ג) : כתב הראב"ד ז"ל שיהיו לו דלתות לא נאמר וכו' קבע דשי ברישא עכ"ל. זא"ל היה מהשאלות ששלחו לפניו. חכ"מי לוג'ל : ואני אומר היכר זיר כפני עמנו וקביעת דלתות כפני עמנו והכי מוכחא סוגיין דפרק הקומץ רבא דגרסינן ואמר רב יהודה במזוזה הלך אחר היכר זיר מאי היכר זיר אמר רב יהודה אמר שמואל אקחאחא היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתים בין די גברי לבי נשי ע"כ כהיכר זיר. וכתב הכי גרסינן ריש גלותא כנה ביתא אמר ליה לרב נחמן קבע לי מזוזהא אמר ליה חלי דשי ברישא עכ"ל. ואי סלקא דעתך דהאי עובדא דרב נחמן משום היכר זיר אמר ליה לריש גלותא אמר ליה חלי דשי ברישא הוה ליה למימר עבדי זיר ברישא אלא שטעם מיהא דזיר מיעבד הוה עבדי אלא דשי הוא דאכתי לא חליא והיינו דחללא לנאשמועין דלחמות מעבדות ועוד כי אמר ריש גלותא כנה ביתא דמשמע שמחתה כנין כנין כוונתו למזוזה אמאי לא קאמר פתח פיתחא בין די גברי לבי נשי או כנה ביתא והוה כה פתחא בין די גברי לבי נשי אלא שטעם מיהא דלא משום זיר דבין גברי לנשי הוה אלא דלתות דבנין כנין כה גורמין ומעבדין. ומטעם זה הכריז ר"מ ז"ל דלתות עם הקבלה שהיה צידו והדין עמו ועוד דהא צעין וכתבנום על מזוזות ביהך ובשערך אלא המזוזה ושער תחלה ואחר כך וכתבנום כד"ל. ורש"י ז"ל פירש טעם אחר דילפינן מלילית דצענין תעשה ולא מן העשוי ואי הוה קבע מזוזה והדר קבע דשי הוה ליה מן העשוי וכי מעיינת כה שפיר היינו טעמא דידיה גופיה אלא דלית ליה מן הכי ודכרי רש"י ז"ל קבלה ואולי גם על זה סמך ר"מ ז"ל. ואחרי שכתבנו זה בלא לידית תשובה עמנו שהביא בחייו לחכמי לוג'ל ז"ל על לשון הסגסגה הוצא בעמנו ושמחתה כאשר היה לבני עם לבנו והעמקתי תשובתו בלשון למען ירון הקורא בו. וז"ל תשובה מה שאמרתם משום זיר וכו' (עיין צ"ל לשון התשובה) לא מזוזה דעלמא עד כאן לשון תשובתו אלא בלאות חובה כתיבה ואחרי המעין התבונן בדברים לשמן ותראה איך יאלו הדברים מפי אומן ואין הולנע כהלכתן : ויהיה גובה השער עשר טפחים או יתר כו' עד ועשוי לדירת קבע. פרק קמא דיומא (דף י"א) : בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המזוזה. פרק קמא דסוכה (דף ח') : ואם יש בו כדי לרבע אמות על ארבע אמות על ארבע אמות כו' עד חייב במזוזה : באכסדרה וכו' המקום כו' עד אם המזוזה. פרק הקומץ רבא (דף ל"ג) :